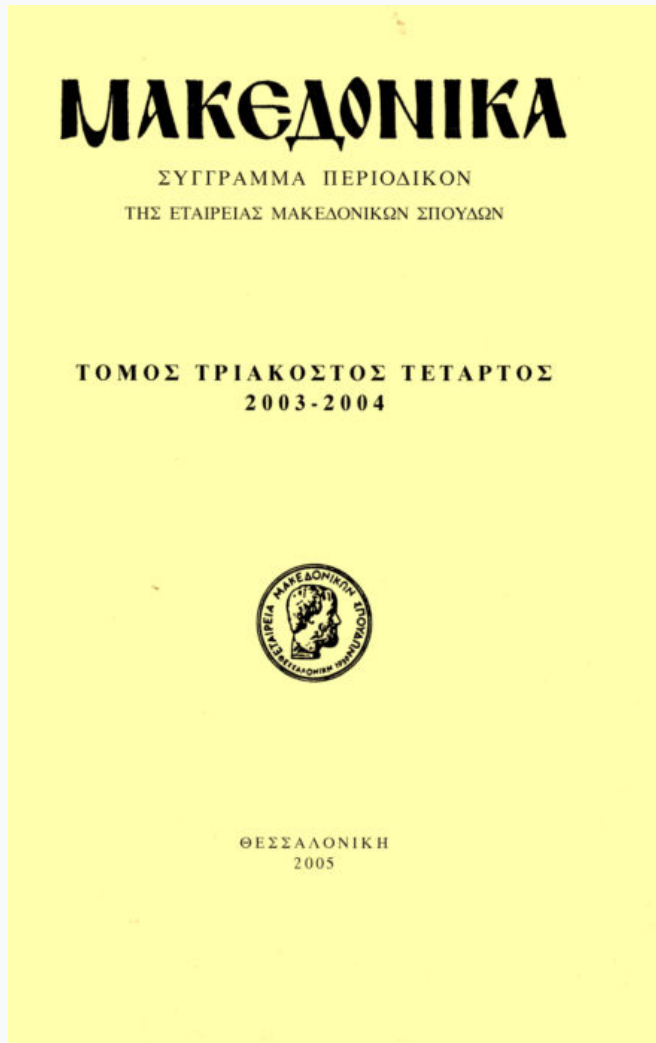

Μακεδονικά

Τόμ. 34, Αρ. 1 (2004)

Miifide Pekin - Çimen Turan, Mubadele Bibliyografyasi. Lozan niifus miibadelesi ile ilgili yayınlar ve yayimlanmamis çahsmalar
(Βιβλιογραφία της ανταλλαγής των πληθυσμών. Εκδομένες και ανέκδοτες μελέτες σχετικές με την ανταλλαγή των πληθυσμών της συνθήκης της Λωζάννης)

Πασχάλης Βαλσαμίδης

doi: [10.12681/makedonika.887](https://doi.org/10.12681/makedonika.887)

Copyright © 2014, Πασχάλης Βαλσαμίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βαλσαμίδης Π. (2004). Miifide Pekin - Çimen Turan, Mubadele Bibliyografyasi. Lozan niifus miibadelesi ile ilgili yayınlar ve yayimlanmamis çahsmalar (Βιβλιογραφία της ανταλλαγής των πληθυσμών. Εκδομένες και ανέκδοτες μελέτες σχετικές με την ανταλλαγή των πληθυσμών της συνθήκης της Λωζάννης). *Μακεδονικά*, 34(1), 434-435.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.887>

δομένη βιβλιογραφία. Ἡ συνδυαστική τῶν πηγῶν ἀπό τόν συγγρ. ὑπῆρξε ἀπολύτως ἀίσθησις καί, κατά συνέπειαν, ἐπιτυχής. Κόπωση προκαλεῖ, ἐνίοτε, ἡ λεπτομερής καταγραφή μιᾶς ἐκάστης πτυχῆς τῆς δραστηριότητος τοῦ βιογραφουμένου· τόν παρακολουθεῖ λεπτό πρὸς λεπτό, ἀντὶ νὰ ἀφομοιώνει ἐνότητες τῆς δράσεώς του. Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ μειονέκτημά του. Ἡ βιβλιογραφία εἶναι ἐξαντλητική, τὸ ἀρχαιολογικὸ ὕλικό πλουσιότατο, ὁ συνδυασμὸς τῶν πηγῶν, ὡς ἐλέχθη, ἐπιτυχής. Μακάρι νὰ εἶχαμε τέτοιες μονογραφίες γιὰ τέτοιες προσωπικότητες ποὺ ἔδρασαν στὴ Μακεδονία στὴν κρίσιμη πεντηκονταετία 1860-1910.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Müfide Pekin - Çimen Turan, *Mübadele Bibliyografyası. Lozan nüfus mübadelesi ile ilgili yayınlar ve yayımlanmamış çalışmalar* (Βιβλιογραφία τῆς ανταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν. Ἐκδομένες καὶ ἀνέκδοτες μελέτες σχετικές με τὴν ανταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης), ἐκδ. Lozan Mübadilleri Vakfı, İstanbul 2002, σσ. 207.

Τα τελευταῖα χρόνια στὴν Τουρκία ἔχει παρατηρηθεῖ ἀξιόλογη συγγραφικὴ δραστηριότητα γύρω ἀπὸ τὰ θέματα τοῦ ἐλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Πόντου. Εἰς οἱ συγγραφεῖς γιὰ πρώτη φορὰ φέρνουν στο φῶς τῆς δημοσιότητος ἕναν βιβλιογραφικὸ ὁδηγὸ ποὺ ἀφορᾷ στὸν ἐλληνικὸ καὶ τουρκικὸ πληθυσμὸ στὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα καὶ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν ποὺ υπογράφηκε μεταξύ Ἑλλάδας καὶ Τουρκίας στὴ Λωζάννη τὸ 1923. Παρουσιάζουν περισσότερες ἀπὸ 1.100 μελέτες ἢ ἀνέκδοτες ἐργασίες (μεταπτυχιακές καὶ διδακτορικές διατριβές, ποὺ υποβλήθηκαν στὰ πανεπιστήμια τῆς Τουρκίας) καὶ 600 ἀρθρα στὴν τουρκική, ἀγγλική, γαλλική, ἰταλική καὶ ἐλληνικὴ γλῶσσα (με λατινικοὺς χαρακτήρες).

Ἡ συγγραφὴ τοῦ ἔργου ἀπαιτῆσε πολὺ χρόνο, κόπο καὶ συντάχθηκε με πνευματικὴν ἐκδοσὴν τοῦ ἀνέλαβε τὸ Ἰδρυμα Ἀνταλλαξιμῶν Λωζάννης, ποὺ ἰδρύθηκε τὸ 2001 με σκοπὸ τὴ διατήρηση τῶν φιλικῶν δεσμῶν, τὴν ἀνάπτυξη φιλίας καὶ συνεργασίας μεταξύ Ἑλλάδας καὶ Τουρκίας, τὴν ἐρευνα, τὴ συγκέντρωση ἀρχαιολογικοῦ υλικοῦ, τὴν καταγραφήν καὶ παρουσίαν του, καθὼς καὶ τὴ διάσωση τῆς πολιτιστικῆς καὶ πνευματικῆς κληρονομίας τῶν μουσουλμάνων προσφύγων τῆς Ἑλλάδας οἱ ὁποῖοι ἐγκαταστάθηκαν στὴν Τουρκία. Γιὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ Ἰδρυματος, στὶς ἀρχές τοῦ 2002, ἰδρύθηκε σύλλογος με τὴν ἐπωνυμία «Σύλλογος Ἀνταλλαξιμῶν Λωζάννης».

Ἡ ἀξιόλογη αὐτὴ ἐργασία παρουσιάζει μελέτες οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται, πρὶν καὶ μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν, στοὺς Ἕλληνες καὶ Μουσουλμάνους πρόσφυγες, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πρῶτοι ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ δεῦτεροι στὴν Τουρκία. Περιέχει πολλὰ βοηθήματα ποὺ ἀφοροῦν στὴ Μακεδονία, κυρίως τὴ Θεσσαλονίκη, ποὺ ἦταν ἡ πρωτεύουσά της, τὴ Δράμα καὶ ἄλλες πόλεις, τὸν Μακεδονικὸ Ἀγῶνα, τὰ γεγονότα (28-29 Ἀπριλίου 1903) τῆς Θεσσαλονίκης, τὶς ἐκλογές τοῦ 1919, τοὺς Τούρκους, Ἕλληνες καὶ Βούλγαρους κατοίκους τῆς καὶ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν (1923). Ἀξιοσημείωτη εἶναι ἡ μελέτη τοῦ Turgut İksal, «Makedonya üzerinde oynanan oyunlar ve bilinmeyen bir nüfus sayımı» (Παιχνίδια ποὺ παίχτηκαν στὴ Μακεδονία καὶ μὴ ἀγνωστὴ ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ), *Türk Tarihi Dergisi* 7 (1971) 13-20, ποὺ ἀφορᾷ σὲ γεγονότα ποὺ διαδραματίστηκαν στὴ Μακεδονία καὶ σὲ μίαν ἀνέκδοτη στατιστικὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Ὡς γνωστὸν στὴ Μακεδονία μετὰ τὴ μιζρασιατικὴ καταστροφὴ ἐγκαταστάθηκε (1922-1924) ἕνα μεγάλο μέρος τῶν προσφύγων σὲ διάφο-

ρες πόλεις, κομποπόλεις και χωριά της, καθώς και από αυτήν των Μουσουλμάνων στην Τουρκία (1924). Οι συγγραφείς περιλαμβάνουν μελέτες Τούρκων συγγραφέων σχετικές με Μουσουλμάνους της Μακεδονίας που εγκαταστάθηκαν σε διάφορες πόλεις και χωριά της Τουρκίας π.χ. του Kemal Arı, *Büyük mübadele. Türkiye'ye zorunlu göç* (1923-1925) [(Η μεγάλη ανταλλαγή. Η υποχρεωτική μετανάστευση προς την Τουρκία (1923-1925))], İstanbul 1995 και του Raif Kaplanoğlu, *Bursa'da Mübadele (1923-1930 Yunanistan göçmenleri)* [(Η ανταλλαγή στην Προύσα. (Οι πρόσφυγες από την Ελλάδα 1923-1930))], İstanbul 1999 και των Ελλήνων συγγραφέων, που αναφέρονται στους πρόσφυγες, που εγκαταστάθηκαν στη Μακεδονία, π.χ. του Μάξιμου Μαραβέλακη - Απόστολου Βακαλόπουλου, *Οί προσφυγικές εγκαταστάσεις στην περιοχή της Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη 2003 και του Ευστάθιου Πελαγίδη, *Προσφυγική Ελλάδα (1913-1930). Ο πόνος και η δόξα*, Θεσσαλονίκη 1997.

Η εργασία χωρίζεται σε έξι ενότητες.

Μετά τον πρόλογο (σσ. 6-7) και τις διευκρινίσεις (σσ. 8-9), οι σσ. 10-84 περιέχουν την τοπική βιβλιογραφία, οι σσ. 85-131 την αγγλική, οι σσ. 132-143 τη γαλλική, οι σσ. 144-146 τη γερμανική, οι σσ. 147-149 την ιταλική και οι σσ. 150-193 την ελληνική βιβλιογραφία.

Οι συγγραφείς σε κάθε ενότητα παρουσιάζουν αρχικά τις μονογραφίες, στη συνέχεια τις μεταπτυχιακές, διδακτορικές διατριβές (εκδομένες και ανέκδοτες) και στο τέλος τα άρθρα.

Η εργασία ολοκληρώνεται με ευρετήρια ονομάτων των συγγραφέων με βάση την παραπάνω σειρά των γλωσσών. Καλό θα ήταν να υπήρχε και ευρετήριο τοπωνυμίων και πραγμάτων, το οποίο θα διευκόλυνε περισσότερο τον αναγνώστη.

Οι συγγραφείς κατάγονται από την Κρήτη και τη Δράμα και είναι ιδρυτικά μέλη του Ιδρύματος Ανταλλαξιμών Λωζάννης. Συνεργάζονται με συναδέλφους τους για τη διάσωση της ιστορικής και πολιτιστικής παράδοσης των προγόνων τους. Η πρώτη αυτή προσπάθειά τους αποτελεί στον επιστημονικό χώρο ένα πραγματικό έργο υποδομής, που καλύπτει σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό τη βιβλιογραφία της περιόδου της ανταλλαγής των πληθυσμών, βοηθεί τις περαιτέρω έρευνες των ερευνητών, ενώ συγχρόνως παρουσιάζει συγκεντρωτικά τη μέχρι σήμερα τουρκική, ελληνική και λοιπή βιβλιογραφία της ανταλλαγής των πληθυσμών. Διαπιστώνεται επίσης η μεθοδικότητα και η επιστημονική συνέπεια των συγγραφέων στον τρόπο προσέγγισης του υλικού και καθιστά το πόνημα ως χρήσιμο βοήθημα. Και βεβαίως περιμένουμε με ενδιαφέρον τις νέες εκδόσεις του Ιδρύματος Ανταλλαξιμών Λωζάννης.

Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών

ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΒΑΣΑΜΙΔΗΣ

Konstantinos N. Plastiras, *Les imprimés helléniques publiés à Thessaloniki (1850-1912), Contribution à la bibliographie hellénique*, Thessaloniki 2001, σσ. 109.

Ὁ κ. Κ. Πλαστήρας, γνώστης ἐγκρατὴς τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου καὶ ἐκ τῆς ιδιότητός του ὡς προϊσταμένου τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, μὲ τό παραπάνω ἔργο του ἔδωσε μία λαμπρὴ εἰκόνα τῆς ιστορίας τῶν ἑλληνικῶν τυπογραφειῶν τῆς Θεσσαλονίκης τὴν περίοδο 1850-1912· τὸ βιβλίο κατὰ τὴν ὑπόψη περίοδο ἔχει τὴ δική του σπουδαιότητα, ἐφ' ὅσον ἐντάσσεται σ' ἓνα κύκλο ἰδεολογικῶν ἀνταγωνισμῶν στὴν κρίσιμη αὐτὴν περίοδο τῆς διαπάλης τῶν ἔθνοτήτων στὴ Μακεδονία. Ἔτσι, μετὰ ἀπὸ μία σύντομη ἀναδρομὴ στὰ ἑλληνικά τυπογραφεῖα πού λει-